

Poparcie dla dostosowania Dyrektywy CSDD do międzynarodowych standardów w zakresie należytej staranności w zrównoważonym rozwoju przedsiębiorstw

Od jednogłośniego przyjęcia *Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka (UNGPs)* oraz ostatniej aktualizacji *Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych* w 2011 roku minęło ponad dziesięć lat.

Te rzetelne międzynarodowe standardy zjednoczyły interesariuszy wokół wspólnego rozumienia zakresu odpowiedzialności korporacyjnej za niekorzystne skutki zrównoważonego rozwoju w całym łańcuchu wartości. Od tego czasu zostały one przyjęte przez firmy i stowarzyszenia branżowe jako plan zabezpieczenia lepszych efektów działalności gospodarczej dla ludzi i środowiska, a także nadały kształt praktykom biznesowym w różnych sektorach i regionach geograficznych.

Naszym zdaniem najbliższe miesiące będą miały decydujące znaczenie dla dalszej ewolucji odpowiedzialnego prowadzenia biznesu. Parlament Europejski będzie wkrótce głosował nad swoim stanowiskiem w sprawie *Dyrektywy CSDD (Corporate Sustainability Due Diligence)*, a do połowy 2023 roku Rada, Parlament i Komisja UE mają rozpocząć negocjacje nad ostatecznym kształtem regulacji. Dyrektywa ta daje ogromne nadzieje na równe szanse rynkowe dla tych przedsiębiorstw, które już wdrażają międzynarodowe standardy należytej staranności, a także na uzyskanie lepszych efektów działalności gospodarczej dla ludzi i planety w ramach globalnych łańcuchów wartości. Zależy to jednak od tego, czy nowe prawo zostanie dostosowane do istniejących standardów międzynarodowych i czy będzie spójnie interpretowane.

Międzynarodowe standardy znalazły już swoje miejsce w ramach prawnych wspierających europejski Zielony Ład. Ani *Rozporządzenie w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych*, ani *Dyrektywa w sprawie*

sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju, ani Rozporządzenie w sprawie taksonomii nie zawierają definicji należytej staranności, która odbiegałaby od *UNGPs* i *Wytycznych OECD*. *Dyrektywa CSDD* powinna również przyjąć to podejście, aby uzupełnić obowiązkowe ujawnianie informacji na temat zrównoważonego rozwoju o istotne obowiązki w zakresie należytej staranności w odniesieniu do praw człowieka i wpływu na środowisko, a także o wymogi dotyczące ryzyka i wpływu na zmianę klimatu.

Wiele przedsiębiorstw i stowarzyszeń branżowych wyraziło poparcie dla dyrektywy zakładając, że pomiędzy *CSDDD* a międzynarodowymi standardami nastąpi możliwie największe dostosowanie. W szczególności oznacza to, że:

- 1. Wymogi dotyczące należytej staranności powinny być oparte na ocenie ryzyka i mieć zastosowanie do całego spektrum zagrożeń i skutków w ramach pełnych łańcuchów wartości przedsiębiorstw we wszystkich sektorach, w tym instytucji finansowych, zgodnie z międzynarodowymi standardami.** Te same zasady zawarte w międzynarodowych standardach, które sprawiają, że należyta staranność jest wykonalna w górnej części łańcucha wartości - w tym ustalanie priorytetów na podstawie stopnia dotkliwości oraz potrzeba przyjrzenia się, w jaki sposób własne działania przedsiębiorstwa mogą zwiększać lub zmniejszać ryzyko w całym łańcuchu wartości – sprawiają również, że jest ona wykonalna także w dolnej części łańcucha wartości. Chociaż podejście niektórych firm do ryzyka związanego z działalnością w dolnej części łańcucha wartości może kształtować się wolniej niż w przypadku górnej części łańcucha wartości, przedsiębiorstwa z różnych sektorów już stosują w praktyce podejście oparte na ryzyku¹. Dotyczy ono również produktów i usług finansowych.
- 2. Skuteczne przełożenie na wyniki wymaga kreatywności i uczenia się od innych.** Aby to osiągnąć, potrzebne może być współdziałanie wielu interesariuszy. Dyrektywa powinna zachęcać do innowacyjnego podejścia do takiej współpracy, dzięki której zyskują wszyscy. Powinna również wskazywać, że podejmowanie inicjatyw oznacza jednocześnie pociągnięcie do odpowiedzialności zaangażowanych podmiotów i że interesariusze, których te inicjatywy dotyczą będą włączeni do prac lub struktur zarządzania. Inicjatywy te mogą jedynie wspierać, ale nigdy nie mogą zastąpić obowiązków przedsiębiorstwa w zakresie należytej staranności. Dlatego też nie mogą one być „bezpieczną przystanią” zwalniającą z odpowiedzialności prawnej.
- 3. Treść dyrektywy dotycząca obowiązku zachowania należytej staranności (w szczególności art. 7 i 8 dyrektywy) powinna zachęcać przedsiębiorstwa i ich władze do przyjrzenia się działaniom własnym, które mogą zwiększać lub zmniejszać ryzyko dla ludzi, środowiska i klimatu w całym łańcuchu wartości.** Może to być związane z praktykami przedsiębiorstw w zakresie zakupów, badań i rozwoju oraz sprzedaży lub może być nieodłącznym elementem ich modelu biznesowego albo strategii. Obowiązek ten powinien również zachęcać przedsiębiorstwa do angażowania

¹ Zob. konkretne przykłady firm, np. Danish Institute for Human Rights, "Due Diligence in the Downstream Value Chain", luty 2023, dostępne na stronie: <https://www.humanrights.dk/publications/due-diligence-downstream-value-chain-case-studies-current-company-practice>

się w sprawy partnerów biznesowych w oparciu o długoterminową współpracę i otwartą dyskusję na temat wyzwań, a nie do odgórnego kontrolowania sytuacji poprzez nadmierne poleganie na umowach i audytach. Takie podejście po prostu przenosi odpowiedzialność na partnerów biznesowych i nie jest skuteczne w zwalczaniu podstawowych przyczyn nadużyć.

4. **Cechą wyróżniającą należytą staranność w zakresie zrównoważonego rozwoju jest to, że jej skuteczność i wiarygodność zależy od punktu widzenia interesariuszy, których ona dotyczy.** Należą do nich pracownicy i związki zawodowe działające w ramach danego biznesu i jego łańcucha wartości; społeczności lokalne, na które oddziałuje przedsiębiorstwo lub jego partnerzy w łańcuchu wartości; osoby, które korzystają z produktów/usług przedsiębiorstwa lub są w zakresie ich oddziaływania; oraz obrońcy praw człowieka i środowiska, którzy często działają na rzecz tych grup. Znaczące i bezpieczne zaangażowanie interesariuszy - ze szczególnym uwzględnieniem osób znajdujących się w sytuacjach wrażliwych - ma kluczowe znaczenie dla należytej staranności. Jest to szczególnie ważne dla wiarygodnego ustalania priorytetów i śledzenia, czy wysiłki firmy są skuteczne w praktyce, włączając w to skuteczność zadośćuczynienia za szkody, które spowodowała lub do których się przyczyniła. Musi to być wyraźnie odzwierciedlone w dyrektywie.
5. **Dyrektywa nie będzie skuteczna bez możliwości skutecznego egzekwowania jej zapisów w celu zapewnienia, że przedsiębiorstwa, które jej podlegają, przeprowadzają proces należytej staranności na wysokim poziomie, a osoby poszkodowane mają dostęp do środków zaradczych.** Dotyczy to zarówno nadzoru administracyjnego, jak i odpowiedzialności cywilnej, a obie formy egzekucyjne zostały uwzględnione w sprawozdaniu Komisji UE, Rady UE i projekcie parlamentarnej komisji JURI. W odniesieniu do odpowiedzialności cywilnej, ostateczny tekst dyrektywy powinien oddzielić zakres odpowiedzialności od zakresu obowiązku należytej staranności i oprzeć się na dobrze ugruntowanych w prawie krajowym koncepcji „powodowania” (w tym – „przyczyniania się do”).

Podsumowując, *Dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju* nie osiągnie swojego pełnego wpływu, jeżeli będzie harmonizować oczekiwania pomiędzy państwami członkowskimi UE, jednocześnie odbiegając od przyjętych międzynarodowych standardów: *UNGPs* i *Wytycznych OECD*. Podważyłoby to wiodącą pozycję UE w dziedzinie odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej i Europejskiego Zielonego Ładu oraz zniweczyło wysiłki wielu przedsiębiorstw, które zainwestowały we wdrożenie międzynarodowych standardów. Przeciwnie. Europejskie równe reguły gry powinny uwzględniać wysiłki tych przedsiębiorstw poprzez ustanowienie ambitnej normy mającej na celu poprawę wyników w zakresie praw człowieka, środowiska i klimatu w ramach globalnych łańcuchów wartości zgodnie z międzynarodowymi normami.

Sygnatariusze:

Aldi Süd

ASEA

ASOS

Aviva Investors

Bestseller

Boston Common Asset Management

Danone S.A. (Spain)

Ericsson

Ferrer

Forum pour l'Investissement Responsable (FIR)

FIR members signing in their own name: A2 Consulting · Crédit Mutuel Asset Management ·

Ecofi Investissements · Ircantec ·

La Financière de l'Echiquier · La Financière Responsable · La Française · MANDARINE Gestion

· PHITRUST · PRO BTP FINANCE

Global Network Initiative (GNI)

Hapag-Lloyd

Investor Alliance for Human Rights

IKEA (Ingka Group)

MARS

Novo Nordisk

Telia

TK Elevator

Toms

Tony's Chocolonely

Unilever